

Szerkesztőség, kiadó
hivatal és nyomda:
Ciuj-Kolozsvár, St. Baron
L. Pop (Brassai-utca) 10.

Telefon:
Szerk. és kiadóhivatal
9-77

4. N. Sz. — — — 2-28
Egyes szám ára pályá-
váron és vidéken 5 lej
Bukarestben is 5 lej

Cenzurat Suciu.

UJ KELET

ISIDO · POLITIKAI · NAPILAP

ELOFIZETESI ARAK

Romániában

Egész évre — — 1150
Félévre — — — 600
Negyedévre — — 320
Egy hónapra — — 110

Csehszlovákiában

Egy hónapra Ck 40-
Egyes szám — — 3-

1927 augusztus 30 Kedd

Ciuj-Kolozsvár * X évfolyam * 196 szám

5687 Elui 2

Régi koncepció új köntösben

Nem lehet azt eltagadni, hogy a liberális párt kisebbségi koncepciója radikális változáson ment keresztül. Mióta Duca volt külügyminiszter, aki régebbi pozíciójánál fogva sűrű kontaktust tartott fenn a Népszövetséggel és más nemzetközi fórumokkal, a belügyi tárca élére került és mióta Titulescu a volt londoni követ, aki az angol fővárosban más szemmel tanulta meg nézni a kisebbségi kérdést, pénzügyminiszter lett, azóta a liberális párt elvi programján belül látszólag bizonyos átcsoportosítás történt a kisebbségi kérdést illetően. Egyelőre foglalkozik a kormány a kisebbségi kérdéssel, ami mindenesetre nagy szó, mert elmult kormányzói ideje alatt nem is foglalkozott vele, mindössze annyit tett, hogy négyéves ciklusának alkonyán kisebbségi államtitkárságot szervezett, amelynek hatáskörét azonban erősen megnyirbálta.

Most azonban komolyan foglalkozik a kormány a kisebbségi kérdés rendezésével. A minisztertanács megbizta Duca belügyminisztert, hogy dolgozzon ki az őszi ülészakra törvényjavaslatot a kisebbségi kérdés rendezésére. És hogy ezt a feladatot a kormány jó kezekre bízta, azt mi sem bizonyítja jobban, mint az, hogy a belügyminiszter nyomban érintkezést keresett a kisebbségi pártok vezetőivel, hogy a törvénytervezet megalkotása előtt véleményük t meghallgassa.

Eddig rendben is volna a dolog. És ebből az aktuális teljesen önként kínálkozott az a logikus következtetés, hogy a liberális párt a kisebbségi eszmé-komplexumot hajlandó magáévé tenni, sőt kormányzói programmá emelni. Mert a liberális párt eddig akár ellenzéken volt, akár kormányon, állandóan azt hangoztatta, hogy Romániában kisebbségi kérdés de facto nincs, minthogy az alkotmány teljes jogegyenlőséget biztosít és így minden szabadságjog, százszázalékosan biztosítva lévén, a kisebbségi kollektivumoknak speciális jogvédelmére szükség nincsen.

Ez az álláspont szöges ellentétben van a kisebbségi kérdés tulajdonképeni értelmezésével, mely a békeszerződésekben paragrafusokba is van öntve és amely a kisebbségekhez tartozó egyéneknek nem általános állampolgári jogait, hanem a kisebbségi kollektivitásoknak összes kisebbségi helyzetükből eredő kollektív jogait, nyelvi, kulturális, vallási és egyéb népi adottságainak teljes szabadságát kívánja garantálni.

Amikor Duca belügyminiszter a kisebbségek hivatalos vezetőjéhez fordult, akkor hallgatólagosan elismerte a kisebbségi kérdés komplexumának ezt a megfogalmazását s azt engedte remélni, hogy az általa elkészítendő törvényjavaslat ebben a szellemben fog formát ölteni.

De még mielőtt a kisebbségi vezérekkel való találkozás gondolata testet ölthetett volna, a kérdés megoldásában máris egy olyan természetű kisiklás történt, amely nemcsak, hogy nem biztató, hanem világosan arra mutat, hogy a kormány mégis csak kitarthat eredeti elképzelése mellett és a kisebbségi kérdés intézményes megoldása helyett csak egy látszólagos megoldást kapunk, de egyébként minden marad a régiben. Egy ma érkezett bukaresti távirat arról számol be, hogy a belügyminiszter kisebbségi vezérigazgatóság felállítására határozta el magát. A vezérigazgatóság élére két nevet is említett, és épen ez a két név az, amely az egész vezérigazgatóság működésével szemben némi kétséget támaszt. Származásánál fogva mind a két jelölt kisebbségi ember, de ugyanakkor mind a ketten aktív tagjai a liberális pártnak és így a kisebbségi élettel komoly kontaktusuk nincsen.

Mint a liberális párt tagjai, eddig is, ahol csak alkalmuk kínálkozott reá, számtalanszor hangoztatták azt a meggyőződésüket, hogy a kisebbségi kérdés liberális megfogalmazását vallják magukénak, vagyis par excellence, kisebbségi politikára szükség nincsen. Jelenlétük a liberális pártban is azt bizonyítja, hogy ennek az elgondolásnak végsőig vonták le konzekvenciáit.

A kisebbségi vezérigazgatói méltóságra jelöltek közül az egyik csak nemrégiben tett feltűnést keltő nyilatkozatot az „Universul” részére, amely nyilatkozat az egész romániai sajtót bejárta. Ebben a nyilatkozatban félre nem érthető módon szögezte le, hogy kisebbségi pártokra, vagy szervezetekre szükség nincsen, minthogy az alkotmány teljes jogegyenlőséget ir

elő és így az egyes kisebbségi polgároknak, gazdasági, vagy politikai meggyőződésük szerint, különböző román politikai pártokban kell keresniük érdekeik megvédését.

Ha a belügyminiszter tényleg elszánta magát arra, hogy a kisebbségek hivatalos képviselőivel való konzultáció helyett liberális párti politikussal oldja meg a kisebbségi kérdést, akkor nem csinált semmit. Mert, ha a két párt hive közül akármelyiket is ültette a vezérigazgatói székbe, nem kisebbségi politikusra bízta a vezérigazgatóság vezetését, még akkor sem, ha ezek a politikusok származásuknál fogva történetesen kisebbségi nemzetiséghez tartoznak, mert elvi felfogásukban teljesen hozzásimultak a liberális párt kisebbségellenes koncepciójához. Ilyenformán az az ajándék, amit a belügyminiszter a kisebbségnek szán, nem jelent a számunkra semmit és nyugodtan elmondhatjuk: „Timeo Danaos et dona ferentes.”

Kisebbségi vezérigazgatóságot szervez a kormány, amelynek élére Tökés Ernő, vagy Kiss Géza kerül

(Bucuresti-Bukarest, augusztus 29. Az Uj Kelet tudósítójától. A választások előtt került először színyegre s azóta állandóan tartja magát az a hír, hogy a kormány, szakítva eddigi koncepciójával, intézményes módon kívánja megoldani a kisebbségi kérdést. A hír szerint az őszi parlamenti ülésszak legnagyobb szenációja Duca belügyminiszter kisebbségi törvénye lesz. A készülő kisebbségi törvényről egyelőre csak annyit tudunk, hogy a minisztertanács Duca minisztert bízta meg annak elkészítésével, aki a nyári pihenésre szánt idejét szenteli arra, hogy a törvény részleteit nagyvonalakban elő készítse. Megbízható forrásból értesülünk, hogy Duca miniszter érintkezést keresett az egyes kisebbségek vezetőivel és tudomásukra hozta, hogy szeptember első napjaiban találkozni szeretne velük, hogy a kisebbségi pártok megbízottainak véleményét meghallgassa.

Ugylátszik azonban, még mielőtt az illetékes kisebbségi politikusok meghallgatására került a sor, a belügyminiszter máris elhatározó lépést tett ebben a kérdésben. Legalább is erre mutat az a hír, amely szerint a belügyminiszter elhatározta, hogy kisebbségi vezérigazgatóságot állít fel, amelynek élére vezérigazgatói minőségben vagy Tökés Ernő bukaresti református esperes, vagy dr. Kis Géza volt kolozsvári egyetemi tanár, jelenleg liberális képviselő kerül. A vezérigazgatói szék két jelöltje a liberális párt aktív tagja és mint ilyen, a kisebbségi politikával nem igen van kapcsolatban.

Karlsbadból tanuként megidézik Gogát a „Monitorul Oficial”-panamák ügyében

A volt belügyminiszter 3 milliós kiutalása. Ujabb házkutatás a hivatalos lapnál és Falcoianu nyugalmazott államtitkár lakásán. Még egy panama

(Bucuresti-Bukarest, augusztus 29. Az Uj Kelet tudósítójától.) A „Monitorul Oficial”-nál történt nagyarányú visszaélések ügye napról napra újabb szenációkat hoz. Ennek a panamának még ezernyi szála van, amelyet a vizsgálat most bogoz ki és ezek a szála újabb és újabb nyomokhoz és személyekhez vezetnek el a nyomozó hatóságokat. Kilenc éve lopják a hivatalos lap kasszáját és a sikkasztók: az öngyilkos Tomescu igazgató Petan pénztárnok és Falcoianu vezérigazgató épen arra számítottak egyfelől, hogy

a törvény szerint öt év után az ilyen büncselekmények elévülnek.

A vizsgálat megállapította, hogy a visszaélések nagyrésze 1918 és 1921 között történt. Másik reménye volt a rovacsolástól rettegő embereknek az, hogy Tomescu igen ügyes fezőr volt, aki a „Monitorul Oficial” hoznaponta befolyó százazereket rövidlejárati kölcsönök alakjában kosztba adta, ingatlanokba fektette, amelyeken jó haszonnal nemcsakára tudott azután. Azt gondolták tehát, hogy Tomescunak egy jó üzlettel sikerülne fog a hiányt fedezni. Erre azonban már nem kerülhetett sor, mert a pénzügyminisztérium végre megneszelte, hogy mi történik a hivatalos lapnál.

Tomescu gyanus üzletei között van egy, amelyben egyre gyakrabban sze-

repel Goga Octavian volt belügyminiszter neve.

Egyfelől a kormányhoz most közelálló „Lupta” erős kampányt vezet Goga ellen, másfelől magának a néppártnak a hivatalos lapja, az „Indreptarea” is meggyanúsítja a volt néppárti minisztert, hogy köze van a Tomescu-Falcoianu-ügyhez. Az „Indreptarea” szerint Goga június 4-én 3 milliót utalt ki Monitorul Oficialnak a hirhért „Comoara” című propagandalap nyomására. A „Lupta” értesítése szerint az ügyészség elhatározta, hogy Gogát informátorként megidézi és Karlsbadba idézést küld a volt belügyminiszternek. Az ügyészség ez alkalommal

tisztázni akarja Goga Octaviannak a Monitorul Oficial kiadásában megjelent „Mustul, care fierbe” (Az erjedő must) című könyve ügyét is.

A Monitorul Oficialnál egyébként újabb házkutatás volt és Falcoianu lakásán is. Mindkét helyen számos okmányt találtak, amelyek a vezérigazgató bűnösségének teljes bizonyítékai.

Ugyancsak a „Lupta” információi szerint a belügyminisztérium értesítette az ügyészséget, hogy Ilfov megye prefekturájánál az előző kormány alatt visszaélések történtek, még pedig kavicszállítások körül. Az egyik megyei tanácsos súlyosan kompromittálva van a panamában.

Hollandiai naplótöredék

Amsterdam, augusztus hó

ÉCHA... A portugál zsidó templomban, Amsterdamban. Ha igaz az, hogy Tische-beaw a leg-hosszabb böjtnap, úgy megállapíthatjuk, hogy Amsterdamban ez kétszeresen hosszú. A nagy, lomha város a tikkadó nyári napon valósággal külöveli magából a forróságot s már Erew-Tische-beawkor elkészülünk a legrosszabbra, ami következő nap e városban reánk vár. A Jónás Dániel Meyerplein az amsterdami zsidónegyed központja. Itt helyezkednek el a zsidó intézmények s a zsidó templomok. A különböző csoportokban természetesen a gyászünnepek kánikulai lehetőségeiről folyik a szó, már előre rettegnek a jó amsterdami zsidók az éhség, de főként a szomszág kínjaitól. Mert így van az (ki tudna őket találni), hogy ebben a városban jobban szomjaznak az emberek, mint Hollandia többi városaiban. (E sorok írója is valahányszor Amsterdamban akad alkalmatossága, sok sörbe tojtja „bánatát.“) Ez azonban csak megállapítás akar lenni s a történelmi hűséghez alig van valami köze.

A sok templom közül a spanyol portugál zsidók templomát részesítjük előnyben s a hosszú nyári napra való tekintettel, féltízre jár már az idő, amikor a portugál zsidók a templomban gyülekeznek az Écha ima elmondására. Nehéz tölgyfaajtón keresztül egy folyószerű terembe kerülnek. Itt két ajtó is nyílik a templom belsejébe. Négy hatalmas oszlop tűnik fel elsőnek, amelyek a padlótól a mennyezetig érnek. A mennyezet barnaszínű fából van konstruálva s amikor még e templomot építették, ecetbe áztatták e masszív deszkákat, hogy a port ne fogja fel, hogy később évszázadokig hirdesse a nagyszerű építést... Tavalyelőtt ünnepelték e templom 250 éves fennállását... Közvetlenül a Tóraszekrény előtt a főbbi antik széke emelkedik, két oldalán két külön ülés, az alrabbik számára. A Tóra felolvasásánál használatos katedráliszerű emelkedést inkább gobelin-nek mondható csodaszép és nagy művészi becsű szőnyeg takarja. A portugál zsidó asszonyok ajándékozták a tavalyelőtti jubileum alkalmából.

A mennyezet föl három hatalmas gyertyatartó lomb függ le, csupa tömör réz, mindegyik körülbelül 300 kilogrammot nyom. Ezenkívül még számos apró, csupa tömör réz gyertyatartó szolgálja a világosságot. Mert ebben a templomban, épp úgy, mint századokkal ezelőtt, most is csak gyertyaláng-világítás mellett imádkoznak... Mintha rég letűnt korok varázsát akarnák szimbolizálni... A központi tóraszekrény körül még több szekrény áll, súlyos oszlopokra támasztva. Maguk a szekrények paliszanderfából készültek. E szekrényekben nem kevesebb, mint hetvenkét tóra van, régi korokból visszamaradtok és későbbi időkben készültak. A két szélső oszlopon egy oroszlan és egy papagály van kifaragva. Két kötblében a templom alapítóinak nevei vannak belevésve, holland és portugál nyelven...

Rendre mindenki elfoglalja a helyét. A férfülések előtt iskolásgyerek foglalnak helyet, ezek mögött meg az árvaházak gyermekei ülnek. A női erkély alatt a hitközségi elöljáróság padjai vannak. A két templomszolga szintén meghatározott üléssel rendelkeznek, az árvák mellett.

Áhítatos csend honol e régi falak között, mindenki lélekzetét visszafojtva várja, hogy a kántor Jeremiás sirámaiba belekezdjen. Mintha mindenki átérzné a kétévezredes tragédia minden mozzanatát, mintha nagybusan a Panaszok falánál állna, görnyedten, fáradtan... Az ercekon oly őszinte fájdalom honol, oly belső szomorúság tükröződik mindeki arcán. Mintha ők kétszeresen éreznék a Chorban Bét-Hamikdás tragédiáját... Aztán esendben, mint egy szoltár zsolozsmája, felhangzik a kántor éneke: Écha jasva badad hair... Mindenki utána mormolja a mondatot. Aztán újból a kántor: Bacho tivke bálálja... Busan sir az éjszakában a minden városok királynője, senki vigaszt nem nyújt neki...

Mintha ezer szenvedély felszabadult volna, az Alef Bész harmadik betűjénél, a siramok harmadik mondatánál, panaszosan, sokogva hangzik fel: Galta Jehudah... El lettünk úzve... Belülről jönnek a panaszok s mindenki ujoól átéli, átérzi

Tanítónők, leány-iskolák figyelmébe!

SIPOS

Az összes kézimunka-cikkeket véglegesen kiárusítom, az árakat mélyen leszállítottam. Ajánlatos, hogy vásárlásait már most eszközöljék! 30%-os ármegetakarítás!

CLUJ, Calea Reg. Ferdinand 8.

az elüzetés fájdalmait. Azután tovább hallik az egyhangú recitálás, a fájó kesergés. Ezek az emberek nem felejtik el soha a száműzetés keserűségeit. Oly mély benyomást tett rájuk a spanyol zsidóknál töltött Tisa-be-Av éj. Hiszen ők a kétszeres száműzetés fájdalmát hordozzák magukban.

TEMETNEK. Ami itt következik, ezt igazság szerint táviratban kellene közölni az Uj Kelettel. Egy hír, egy egész rövidke kis híradás. Hangzik pedig ekként: az Amsterdamból Lárenbe haladó helyiérdekű vonat összeütközött egy szembejövő mozdonyal. Az összeütközés következtében a mozdonyok felrobbantak, a vonat felborult. 4 halott, 5 sebesült. Így hangzana a távirat. Most, ez egyszer nem tettem eleget a tudósítói kötelességemnek, nem menesztettem azonnal táviratot, hanem leültem, hogy mint a naplóm egyik töredékét küldjem az Uj Kelet számára.

Ott voltam én is. Azon a vidéken tartózkodtam, ahol a szerencsétlenség történt. Szabadságomat a Zuiderzee partján töltöttem s így önkéntelen tanuja lehettem e katasztrófának.

Aki orruknál fogva vezette Washington, London, Newyork és Berlin előkelő köreit

Nappal nadrágot vasalt, este „Kurdisztán hercege“ volt

Belgrád, augusztus 29. Jugoszlávia fővárosában a napokban letartóztattak egy exotikus szélhámost, aki a hotelben, ahol megszállott, „Emir Mohamed Pascha al Raschid“ néven jelentette be magát. Belgrádban nem követett el különösebb bűnt, mindössze a szállodai számláját nem fizette ki, de a rendőrség gyanította, hogy nemzetközi szédelgővel van dolga és azért fölhívta Európa városai rendőrségének figyelmét „Emir Raschid“-ra.

A személyleírás és fénykép alapján a berlini rendőrség veszedelmes nemzetközi csalót leplezett le al Raschid személyében. Mindenekelőtt megállapították róla, hogy 1925-ben szerepelt először Berlinben, de ezt megelőzőleg már foglalkozhatta a newyorki és londoni rendőrséggel.

Berlinben a kurdisztáni emir fiának adta ki magát és szívesen vette, ha a lapok „Kurdisztán trónörökösének“ nevezték. Fantasztikus, aranyujtásos uniformisban, nagy török éremmel a mellén jelent meg a legelőkelőbb hotelben és bejutott Berliu előkelő köreibé, ahol szívesen látták. Mindenfelé azt adta elő, hogy egy filmexpedíció megszervezésére jött át Európába. Ez különben ürügy volt számára arra, hogy ismerőseitől apróbb kölcsönöket kérjen és előleget azoktól, akiket a „filmexpedícióhoz“ szerződtetett. A „trónörökös“ végül letartóztatták.

A berlini rendőrség annak idején megállapította, hogy a letartóztatott szélhámos már 1921-ben szerepelt Washingtonban. Itt Major Domó néven jelentette be magát mindenütt. Akkor a társaságban volt még egy Fatima nevű állítólagos keleti hercegnő is. A hercegi pár a washingtoni előkelő körök szenzációja volt. De amikor el akartak utazni, nem volt miből kifizetni az adósságukat, úgy, hogy Fatima kénytelen volt zálogba hagyni azt a hatalmas briliánt, amit orgyűrűjében hordott.

Később Fatima teljesen eltűnt a láthatáron. A férfi azonban 1923 márciusában Londn-

Szívettépő jelenetek játszódtak le a katasztrófa színhelyén. A vasroncsok alól emberi roncsok kerültek ki... Sebesültek, halottak. Lisser Emanuel és felesége, meg kis, 5 éves Gréta leánykájuk ott lelték halálukat a gőzmozdonyok gigantikus harcaiban... A 7 éves kis Niko gyereket életveszélyes sebesüléseivel a láreni kórházba szállították. Ha valaha felgyógyul és keresni fogja szüleit és testvérkéjét, hova fogják vezetni?... Oda, ahol a nagy tömeg halad most az amsterdami országúton, ahova sok ezer ember kísér három egyszerű deszkakoporsót, ahol őseihez megter minden halandó... a diemeni zsidó temetőbe...

Emma, az anyakirálynő itt járt a kórházban, hogy a kis egyedülmaradt Niko gyereket meglátogassa. A kis fiucska kérdezte a Fenséges asszonyt:

— Neni, hol van az apám, anyám és a Gréta? Ők jobban vannak már?

— Óh, ők egészen jobban vannak — mondotta az anyakirálynő.

És egy könnyecseppet morzsolts ki szeméből.

Pollák Rudolf

ban bukkant föl, most már mint „Kurdisztán hercege“. A legelőkelőbb Savoy-szállodában bérelt több szobából álló lakást és várta titkárait, akinek pénzt kellett hoznia. A hotelből azután ki kellett vonulnia és átment a Hyde Park Hotelbe, ahol a örök követre való hivatkózással kérte, hogy hitelezze neki a lakbért. Később a londoni rendőrség kezdett a különös ember iránt érdeklődni, akiről megállapították, hogy Said Mohamed Kallalónak hívják, 28 éves, aki napközben az Eastandan nadrágokat vasalt, este pedig diszruhát öltött és a nagy hotelek terraszán bámultatta magát. A rendőrség adatai alapján hathavi börtönre ítélték és büntetése kitöltése után kiutasították.

Ezután Newyorkban tünt föl, ahol mint „Kurdisztán rendkívüli követe“ szédelgett. Néhány hónapra le is zárták a Sing Sing-börtönbe. 1924 márciusában megint Angliában van, Liverpoolban, ahol eleinte nagy sikerei voltak a társaságokban, de leleplezése után eltoloncolták. Berlinben északamerikai bankokra szóló hamis csekkkel próbált pénzt szerezni, de lefűlettek és héthónapi börtönre ítélték. De nem is ülte le egészen a büntetését, mert a hatóságok áttették a határon.

Igy jutott ki Jugoszláviába, ahol megelégedett Belgráddal, Berlinnél, Washingtonnál, Newyorknál és Londonnál valamivel kisebb várossal.

— Apponyi Albert angol nyelven tartott előadást a Budapestén látogatást tett amerikai újságíróknak. Budapestről jelentik: A magyar külügyi társaság tegnap a vendég amerikai újságírók tiszteletére ülést tartott, amelyen a belügyminiszter, a képviselőház elnökei, számos előkelőség és az amerikai követ is megjelentek. Az ülés egyetlen tárgya Apponyi Albert gróf ismeretterjesztő előadása volt Magyarország mai helyzetéről. Apponyi angol nyelven egy óra hosszat beszélt az amerikai újságíróknak, akik a legnagyobb érdeklődéssel hallgatták előadását.

Figyelem!
אנדרלונג

Rosenzweig Antal, Cluj, Piața Mihailu Viteazul 37-38. szám

zsidó könyvkereskedő hátt Postai megrendeléseket prompt szállítok. Meg nem felelőt visszaveszek

Figyelem!
Ügyeljen a névre

Osvad szerin nem

Szenzációs ré

(Cluj-Kolozsv tudósítójától) Mischnajewszky rültek összeütközés. El fogják e stébe amelyek ma, a t szokot és a kőz tatják. A sine szolgáltatást sá komplikált védé létsóget kizáróa pörben elhangz azokra a nemr emberekre is, akiknek kulissza lehetővé tették, d és Mischnajewsz

Calutiu v

A mai tárgy tötték ki, amely mai részletekben ségében tartottá töltő közönséget. Kolozsmegye v törvényszék. Cal jelenté, hogy a érdeklődött. Dr. beszól:

— Hogy lehé fektusa ne érdek tus iránt?

Calutiu dr. n hogy öt Moziess fel a tárgyalások samilyen tudon kellett volna a tóvi. A bank a határozta el és S szerez a külföldök kötelezettségének Schultze, aki ben van, az igazg uguk fel helyerő

— Tekintetes érdeklődött, hane sókon, amelyek folytak le és tud provizió egy jelen kötötte ki magát

Calutiu dr. fé megbotránkozva momormolja ma glaublich.

Osvada volt p vetkezett volna e get jelentett. Ne Esca volt bankig ban üdül és aki hatott volna a Tuffli Richard gatja ki a bíró Schultze pénzt k ezt válaszolta, h pénz, de átadott mazó boritékot, a külden Fischer d az 53szegat haszn

Colline Moore e

(Szép a

A FAMI

Osvada volt polgármester vallomása szerint Schultze és Mischnajewszky nem károsították meg a várost

Szenzációs részleteket tártak fel a tanuvallomások a fő tárgyalás harmadik napján. A védők is egymással csatáztak a mai tárgyaláson

(Cluj-Kolozsvár, augusztus 29. Az Uj Kelet tudósítójától.) Vajjon bűnösök-e Schultze és Mischnajewszky? Milyen paragrafusokkal kerültek össze a kölcsönközvetítő fezőrök? El fogják-e itélni őket? Olyan kérdések ezek, amelyek ma, a tárgyalás harmadik napján jogászokat és a közvéleményt egyaránt foglalkoztatják. A sine ira et studio ülkező igazságszolgáltatást súlyos feladat elé állítja a pör komplikált védőkomplexuma és ma már minden kétséget kizáróan meg lehet állapítani, hogy a pörben elhangzó ítélet egyuttal ítéletet mond azokra a nemrégben felelős pozíciókban lévő emberekre is, akik a fezőrökkel tárgyaltak és akiknek kulisszámögötti mesterkedései nemcsak lehetővé tették, de egyenesen támogatták Schultze és Mischnajewszky operációját.

Calutiu volt prefektus nem tud semmiről

A mai tárgyalást a tanukihallgatások töltötték ki, amelyek ezúttal is bővelkedtek drámai részletekben és az állandó izgalom feszült-ségében tartották a termet zsúfoltságig megtöltött közönséget. Elsőnek dr. Calutiu Martiant, Kolozsmegye volt prefektusát hallgatta ki a törvényszék. Calutiu dr. az elnök kérdésére kijelenti, hogy a kölcsöntárgyalások iránt nem érdeklődött. Dr. Giurgiu védő legerőteljesebben közbeszólt:

— Hogy lehet az, hogy Kolozsmegye prefektusa ne érdeklődjék egy ennyire fontos aktus iránt?

Calutiu dr. nem válaszol, hanem elmondja, hogy őt Mozicescu belügyi államtitkár kérte fel a tárgyalásokban való részvételre. Nincs semmilyen tudomása arról, hogy kik között kellett volna a kétszázalékos províziót elosztani. A bank alapítóját több kolozsvári ur határozta el és Schultze megígérte, hogy tőkét szerezze a külföldön a bank számára. Ennek a kötelezettségének azonban nem tett eleget.

Schultze, aki ma már valamivel jobb színben van, az izgalomtól egész testében remegve ugrik fel helyéről a volt prefektus vallomására.

„Das ist ungläublich“

— Tekintetes elnök ur, nemcsak, hogy érdeklődött, hanem végig ott volt a tárgyalásokon, amelyek legtöbbször az ő szobájában folytak le és tudomása volt arról is, hogy a provízió egy jelentős részét Osvada polgármester költötte ki magának.

Calutiu dr. fejt rázza, Schultze azonban megbotránkozva néz rá és dühtől sápadtan momormolja maga elé: Das ist doch ungläublich.

Osvada volt polgármester kihallgatása következett volna ezután Osvada azonban betegét jelentett. Nem jelent meg a tárgyaláson. Ecsa volt bankigazgató sem, aki Mariendbadban üdül és akinek vallomása döntő sállyal hatott volna a per további menetére. Így Tuffli Richard helyettes polgármestert hallgatja ki a bíróság. Tuffli elmondja, hogy Schultze pénzt kért tőle kölcsön egyezben. Ő ezt válaszolta, hogy nincs nála momentán pénz, de átadott egy háromezer lejt tartal-mazó borítékot, amelyet Bukarestbe akart elküldeni Fischer dr.-nak, azzal, hogy Schultze az összeget használja fel és ha pénzhez jut,

adja át az összeget Fischer dr.-nak. Kijelenti Tuffli, hogy véleménye szerint a kölcsöntárgyalások Schultze és Mischnajewszky és nem a tanács hibájából szakadtak meg. A három ezer lejt, sem büntügyi, sem polgári uton nem kíván eljárni.

Dr. Venter Ágoston kolozsvári ügyvéd szólítja most a törvényszék az emelvény elő. Dr. Giurgiu János védő int az elnököt a tanuló, amelyeket állandóan elnöki intervenció, feddés és a közönség harsogó detültsege kísér.

Súlyos incidensek és intermezzók

— Mondja meg a tanu, szól Giurgiu dr., hogy ő, mint a kölcsönök szülőapja...

Az elnök félbeszakítja:

— Ügyvéd ur, ne ajándékozzon epitetonekat, hanem kérdezzen...

Venter ur. kikéri magának, hogy ilyen elnevezésekkel illessék, mire Giurgiu kijelenti, hogy ő csak a megfelelő kifejezést kereszte Venter dr.-nak az egész kölcsönügyben játszott szerepére. A kis intermezzo után az elnök kérdésére elmondja Venter, hogy Schultze állítással szemben a kormány előzetes elvi engedélyt adott a kölcsön felvételéhez. Schultze idegesen visszavág:

— Mit érek én egy elvi engedéllyel, hogy a város vehet fel kölcsönt, ha nem volt engedély az én speciális ajánlatom elfogadására.

Attérnek a provizóik ügyére. A tanu kijelenti, hogy nem volt tudomása a provízió elosztásáról. Schultze fejt rázza:

— Mikor a városi tanács a kölcsönt első olvasáson elfogadta, Venter azzal jött hozzám, hogy nem lehet a kölcsön tétő alá hozni, mert a néppárti vezetők is részesedni akarnak a provízióiból.

Venter dr.: Ez egy szemenszedett változás!

Schultze megfélekedzik magáról, teljesen magánkiül, öklével az asztalra csap:

— Ilyen képtelenség letagadni valamit!

Venter dr.: Ön álmotdott talán!

Schultze azonban erre már nem reflektál. Ajkát harapdálva, egész testében remegve ül tovább a helyén és a következő pontnál kijelentette, hogy ezek után Venter dr.-hoz nem tartja szükségesnek kérdéseket intézni.

A bukaresti bankgründolás kulisszafeltárása

A bukaresti bankgründolás kérdése újabb viharokat kavart fel azonban. Giurgiu dr. újabb és újabb kérdések rohama alá veszi a tanut, aki nyugodtan, kíméletes és fölényesen adja meg mindig a felvilágosításokat. Kijelenti, hogy azért akarták Schultzeval előre lefizettetni az alaptőke 30 százalékát, hogy meggyőződjön arról, van-e egyáltalán pénze. Minthogy Schultze nem fizethetett, megkötötték a tárgyalásokat. Kijelenti, hogy a bank alapszabályait ő dolgozta ki.

Dr. Giurgiu: Milyen honorárium volt ezért önnek kikötve?

Dr. Venter: Arról volt szó, hogy 80.000—100.000 lejt fognak adni.

Giurgiu: És természetben mi volt Önnek kikötve? Venter indignálódva utasítja vissza a kérdést, mire a védő kijelenti, hogy az a veres-

kánusok egy közjegyzői irodát biztosították Venternek arra az esetre, ha a bank létrejön. Az elnök figyelmezteti a védőt, hogy csak olyan kérdéseket adjon fel, amelyek a vádponthoz tartoznak.

Dr. Giurgiu: Mit tud a tanu arról, hogy miután Schultze a bukaresti sziguranca láncokban Kolozsvárra kísértette át, másnap megjelent a cellájában Osvada volt polgármester és megmotozta, akárcsak főügyész lett volna?

Venter: Erről nem tudok.

Giurgiu: Azért kérdem, mert tudomáson szerint Osvada a bankalapítási szerződést keverte Schultzenal, hogy eltüntessen egy kompromittáló iratot. A szerződés azonban akkor dr. Venternél volt, aki a tüzbudobta

Mischnajewszky védője feláll és bíri az elnököt, hogy ne engedjen olyan kérdéseket feltenni, amelyek cirkuszá alakonyítják le a tárgyalás tárgyát.

„A cirkuszi aroma“

Dr. Giurgiu: Én igazán nem tehetek arról, hogy ez az egész per egy cirkusz. Én nem akarom elvenni az igazi aromáját.

Venter dr. folytatja vallomását és kijelenti, hogy a 20 vagon dióról nem volt tudomása.

Schultze arcát előnti a vér-eze a kijelentésre, félénken az asztalra ut kezével es úgy kiáltja:

— Minden szava hazugság.

Venter dr.: Hazudni, ön hazudik.

A vallomás befejezése után dr. Giurgiu a tanu megeskete ellen foglal állást. A bíróság visszavonul s öt peronyi tanácskozás után úgy határoz, hogy eltekint dr. Venter megeskete-től, mert úgy találja, hogy az ügyvéd érdekelt fél az ügyben.

Délután félöt órakor Utalea dr. volt polgármester és prefektus kihallgatásával veszi kezdetét a tárgyalás. Utalea dr., mint Kolozsvár akkori polgármestere, megbízást adott Venternek a Mischnajewszkyvel folytatandó tárgyalásokra. Utalea dr. az elnöki kérdésre elmondja, hogy Carpinisan dr. polgármester-helyettes volt megbízva a kölcsöntárgyalások folytatásával, ő maga csak kezében tárgyalt Mischnajewszky doktorral. Popescu ügyész kérdésére kijelenti, hogy nem látta ugyan Mischnajewszky dr. megbízó levelét, de vannak, akik látták.

Miért szakadtak meg a tárgyalások?

Feszült figyelem és érdeklődés közepette Vasile Osvada volt polgármester kihallgatását kezdi meg a bíróság. A volt polgármester alacsony, őszes hegyesszakállú ember. Magas homloka, fénylő szemei és energikus arcvonásai nem mindennapi intelligenciáivól és akaratörőrl tanuskodnak. 61 éves. Kijelenti, hogy a város rendszert közvetítők, vagy ügynökségek utjan szoktak kölcsönöket felvenni.

Elnök felteszi a kérdést, hogy a minisztérium jóváhagyta-e a kölcsönre vonatkozó tárgyalások megkezdését. Osvada igenlőleg válaszol s kijelenti, hogy a minisztérium 190—100 millió lejes kölcsön felvételére hatalmazta fel a várost. A volt polgármester elmondja ezután a kölcsöntárgyalások immár jólismert történetét. Őt fajt auompli elé állította az Utalea-rezsim, amelynek értelmében Mischnajewszkynek 140 ezer lejt utaltak ki. Az elnök kérdésére kijelenti, hogy nem tudja kivel akarta Mischnajewszky a províziót megosztani. A tárgyalások azért szakadtak meg, mert Schultze nem deponálta ille-jében a bankalapításnál megállapított és reaeső alaptőke részét. Közben a városnak tudomására jutott az is, hogy Schultze fedezetlen csekkel operál, hogy nem fizette ki a hoteljét és ezek alapján a tárgyalásokat megszakították velük.

Osvada igazolja Mischnajewszkyt

Filipescu szavazóbíró: Véleménye szerint megsérték a vádlottak a várost?

Osvada: Szerintem nem. Míg én voltam a polgármester, a felvett pénzeket igazolták.

Dr. Fehér ügyvéd kérdésére kijelenti, hogy Mischnajewszky vallomása elfogadhatónak látszik, mert a tárgyalások valóban talcsokig húzódtak és ez okot szolgáltatathatott a pénzre-potnak arra, hogy elálljon a kölcsön folyósításától.

Dr. Giurgiu: (tanuhoz.) Képviselete dr.

SELECT-MOZGÓ

Különleges műsor.

Colline Moore és Lloyd Hughes kiváló művészek

Iréne

(Szép asszonyok naplójából)

megható drámában.

Monopol Fanamet

URANIA-MOZGÓ

Jackie Coogan

közkezdvelt kis művész — „Jackieből milliómos lesz“ szentimentális vig-játék, 6 felvonásban.

Monopol Trans

A FAMILIA kenyérrel magas táperejénél fogva 25% megtakarítás érhető el

Üvegezés, ablakjavítás, képhelyezés, kertészláblák legolcsóbban **FISCHER** üvegudvar, **CLUJ**

Venter hivatalos minőségben Kolozsvár városát, vagy sem, mert ő volt az, aki Schultze Kolozsvárra lehvta és aki annak idején azzal állított be, hogy hozza a kölcsönt. Az izgatott hangon beszélő Giurgiu az elnök ismételt rendreutasítja és felhívja, hogy ne beszéljen közvetlenül a tanúval, hanem rajta keresztül tegye fel kérdéseit. Giurgiu hevesen tiltakozik az elnöki rendelkezés ellen, Fehér dr. azonban, a másik védő, dr. Furnea elnöknek ad igazat.

Új incidens a védők között

Giurgiu dr. magából kikelve, ingerülten fordul védőtársához:

— Ön akar engem tanítani, Ön, aki páholyban ül és nincs egy kérdése sem Osvadához. Vajjon mivel magyarázza azt meg.

Ez a félre nem érthető alluzió kinos csöndet provokál a teremben.

Giurgiu dr. ezután megkérdi Osvadát, hogy meglátogatta-e börtönében Schultze-t. Osvada erre kijelenti, hogy nem a börtönben, hanem csak a szigurancon beszélt Schultzeval, akitől bizonyos aktákat akart elkérni.

Giurgiu dr.: tovább kérdez:

— Hogy jutott Ön be Schultze cellájába? Milyen aktákat keresett nála és miért kereste azokat? Kinek a börtönjében kutatott a fogház kamarájában.

Az elnök: Ezek a kérdések lényegtelenek.

Mi történt a proviziókkal?

Dr. Giurgiu azonban makacsul ragaszkodik a kérdések megválaszolásához. Az elnök félbeszakítja és az ügyésznek adja meg a szót. Popescu ügyész megkérdi Osvadától, igaz-e, hogy proviziót kötött ki magának. Osvada nemmel válaszolt és kijelenti, hogy ezt csak a lapokból olvasta.

Elnök: Esca bankigazgatónak sem kötötték ki proviziót?

Osvada: Erről nem tudok.

Giurgiu: Osvada ur, ha nem ad felvilágosítást saját magának kikötött proviziókról, legalább azt kellene tudnia, hogy vajjon Esca-nak dobott-e egy morzsát az a Schultze, akivel mindennap együtt ebédelt és akinek complimenteket csinált az Esplanda-szállodában.

Osvada nem válaszol. Most Schultze fordul a tanúhoz:

— Arra sem emlékszik Osvada ur, hogy különböző anyagok szállításáról tárgyaltunk a várossal és Ön 40 ezer frank proviziót kötött magának a szállításból.

Elnök: Ez nem tartozik a tárgyra.

Fehér doktor Giurgiu dr.-hoz fordul: Kollega ur, még azt is megkérdem, hogy vajjon mit ebédelt a polgármester az étteremben.

**Butor-
árleszállításra**

határoztuk el magunkat, hogy üzünk munká-
sait foglalkoztat-
hassuk, ha tehát **olcsó és jó butort**
**Bösendorfer, Stingl, Wirt, Productiv-
genossenschaft**
és Hofmann zongorái
pianinót, zongorát
akar vásárolni, ne sajnálja az utat
Marosvásárhelyre és tekintse meg
Székelv és Rétv
butorgyár rt.
hatalmas raktárait. Hitelképes egyéneknek kedvező fizetési feltételek.

מחזורים machsorim
Cluj Safruth

A volt polgármester vallomása végén, Schultzevel ellentétben jelenti, hogy a szakértő mérnöknek járó 3500 dollár nem volt kikötve. Schultze kijelenti erre, hogy ilyen körülmények között egy pillanatig sem tárgyalt volna

tovább a várossal.

A tárgyalást este hétkor rekesztette be az elnök. Ma reggel nyolc órakor a következő tanu kihallgatásával veszi kezdetét a per negyedik napja.

Jégeső és vihar seperít végig vasárnap éjjel az ország keleti részén

Bájliban tojásnagyságu jég esett. Az itéletidő óriási károkat okozott a tengeri és a szállótermésben

(Bucurestti-Bukarest, augusztus 29. Az Uj Kelet tudósítójától.) Az elmúlt éjjel nagy vihar pusztított a fővárosban. A villám többek között becsapott a mezőgazdasági főiskola épületébe, amelyet fel is gyújtott. A tüzet, amely elhamvasztotta a tetőzetet, felhőszakadás oltotta el. A víz egyébként több külvárosi negyében a mélyebben fekvő részeket elöntötte, azokból a távíró- és telefonvonalakat is megromgálta.

Moldvában és Beszarabiában is nagy vihar

pusztított tegnap hatalmas jégesővel, amely óriási károkat okozott a szőlőkben, főként Buzau környékén, ahol a vihar ereje kitörte a szőlőtököket és teljesen megsemmisítette nagy területen a termést. Tengeriben is nagy a kár. Baltiban tyuktojásnagyságu jégeső betörte az ablakokat, megromgálta a telefon- és távíróvonalakat. Többben megsebecültek. A legsúlyosabb kárt Jasi mellett Cotnari község szenvedte.

A genfi sajtókonferencia cseh, román, lengyel, jugoszláv, görög delegátusai felhívást intéznek a világsajtóhoz a morális leszereelés érdekében

A határozati javaslatra Vészi és Mavrodi incidense adta meg az impulzust

Genf, augusztus 29. A most lezajló nemzetközi sajtókonferencia legutóbbi ülésén tudvalegőleg Vészi József, a „Pester Lloyd“ főszerkesztője és Mavrodi, a „Vitorul“ főszerkesztője között szenvedélyes politikai összecsapás történt ama határozati javaslat fölött, amelyet Rider lord terjesztett be, amely szerint az újságok nemzetközi terjesztését sem iféle korlátozással nem szabad megakadályozni. Vészi József kifogásolta, hogy az utóállamok nem engedik be a magyarországi lapokat, Navrodi pedig replikájában rámutatott azokra az okokra, amelyek az utóállamok kormányait erre az intézkedésre kényszerítették.

A Vészi József és Mavrodi delegátusok között a nemzetközi sajtókonferencián történt incidens folytán a román, cseh, lengyel, jugoszláv és görög de-

legátusok a következő határozati javaslatot terjesztették be:

Áthatva attól a szellemtől, amelyben a konferencia delegátusai dolgozni óhajtanak, alulírottak a következő határozati javaslatot indítványoznak: A konferencia intézzen meg felhívást a világsajtóhoz, járuljon hozzá minden eszközzel a béke megerősítéséhez, küzdjön a nemzetiségi és az osztálygyűlölet ellen, megnyitva ezzel a morális leszereelés útját. A konferencia annak a vágyának ad kifejezést, hogy a lapok elleni összes kivételes rendszabályok megszüntessenek a teljes kölcsönösség feltételével és azzal, hogy valamely országban terjesztett lapok ne indítsanak tendenciózus kampányt ennek az országnak biztonsága ellen.

Hitvesgyilkosság gyanúja alatt letartóztatták a szerencsétlenül járt Forgách Anna férjét

(Budapest, augusztus 29. Az Uj Kelet tudósítójától.) Röviden jelentette az Uj Kelet, hogy Forgách Anna budapesti színésznő az ausztriai Miltstadt fürdőhelyen egy kiránduláson megcsuszott és 17 méteres szakadékba zuhant. A kiránduláson férje is vele volt és rögtön segítségére sietett. Ekkor azonban máf felesége saját lábán jött elé és kijelentette, hogy nincs komolyabb baja. Ennek ellenére egyszerűen rosszul lett s váratlanul meghalt. Az ép és fiatal színésznőt eltemették és férje, dr. Erdélyi Béla földbirtokos hazatért Budapestre.

Az ugy azonban ezzel nem ért véget, mert a klagenfurti országos törvényszék ügyész- tegnap a bécsi rendőrség útján telefonon felhívta a budapesti országos főkapitányt és felkérte, hogy tartóztassák le dr. Erdélyi Bélát, Forgách Anna férjét és Gáldy Nándor MÁV főfelügyelőt, mert alapos gyanu forog fenn arra, hogy ők ketten Forgách Annát megmérgezték.

A klagenfurti rendőrség azt is közölte a budapesti rendőrséggel, hogy Forgách Annát, aki 3 napi kínlás után meghalt, a klagenfurti temetőben exhumálták és a boncolás adatai szerint súlyosan terhelő bizonyítékok merültek fel a színésznő férje és Gáldy Nándor ellen. A budapesti rendőrség intézkedésére detektívek mentek Erdélyi lakására, akit valla-tóra fogtak. Erdélyi beismerte, hogy tudott felesége súlyos betegségéről s kijelentette, hogy

felesége nem tiz, hanem 20 ezer dollárra volt biztosított, s június óta nem fizette a biztosítási díjat.

Erdélyi Béla dr. a legnagyobb felháborodással utasította vissza a borzalmas vádat és kijelentette, hogy feleségével a legjobb viszonyban áll. A rendőrség egy csomó tanu hallgatott ki már eddig is az ügyben, mert felette gyanusnak tartja azt a körölményt, hogy Erdélyi Béla feleségét és saját magát 10, illetőleg 20 ezer dollárra biztosította. Gáldyt, aki együtt nyaralt Erdélyiékkel, a rendőrség szintén őrizetbe vette. A büntető per a rendőrség a legszelesebb mederben folytatja a nyomozást.

Társaságba

is alig járhat az olyan ember, ki kellemtelen és csunya kéz, hónalj, vagy büzös lábizzadásban szenved. A Súdor nevű szer néhány nap alatt mindent megszüntet. 1 üveg ár 30 lej. Főraktár: Dr. Biró gyógy-szertár Cluj.

מליתים „Safruth“
Cluj

Jogi
válasz

(Tg.-M)

Uj Kelet t
hogy a ma
határozta,
tájára állat
Társulat le
bírákat, he
ság céljaira
helyi keres
reskedelmi
a választot

Marosv
ben nagy
nyezést, m
bírószág hi
tatlan áll
uralkodnak
mint az or
nagy bírób
nagy ügyf
fővárosban
működött,
dett ügyfo
s így csak
ügyek szá
bírószágok
terhelve m
összes 50.0
catorie Mi
kedelmi vá
üdvös ebt
rendes bír
perek eld
sének veti
körüli jogi
merültek f
nek intézm
minden hat
hajthatók v
működő
rökben ebb
mény alaku

Az egyi
ben respekt
jogi prekk
adó. Ha a
abban, hogy
ket egy biz
testület, ya
senkinek se
peresnek m
lését egyált
két magane
valamelyes
ő magánüg
nem lehet.

A másik
hogy per e
vatalos bír
elyan kivét
törvény an
hogy egyes
lasztott bír
járás szabá
1911. L
formálások
bírószágok
az ilyen bi
legkisebb te
máris megta
tától a vég
ugy mákodi
törvény pre
elméleti jell
korlatban v
szerezni nem
lasztott bír
landó válsz
dapesti Aru
a te rsvári
bírószágoknak
vény (1881.
fogás szerint
állami jóvá
működhetik.
Ebben az

Közgazdaság

Tőzsde

Az ünnepi hangulat hatása alatt a piac lanyha és üzletellen volt, árukinálattal.

Egyesült Közgazdasági és Lejátszóbank Rt. jelentése		Valutapiac 1927 augusztus 29 (Rador)							
Devizák	Kolozsvár	Zürich		Páris	Buka- rest	Buda- pest	Bécs	Prága	New- york
		nyitás	zárlat						
Zürich	3125-3135	-	-	493 ¹ / ₄	-	11017	13679	65062	1928
Newyork	161 ¹ / ₂ -162	518 ⁵ / ₈	518 ⁵ / ₈	2551	-	57130	70945	3375	-
London	788-790	2521 ³ / ₇	2521 ¹ / ₄	12402	-	2777 ³ / ₄	344912	16406	48618
Páris	635-645	2033	2033	-	-	2240	2781 ¹ / ₂	132332	392
Milano	885-895	28	28	138	-	3092 ¹ / ₂	3837	18287	540 ¹ / ₂
Prága	477-479	1537	1537	-	-	169275	210237	-	296 ³ / ₈
Budapest	2840-2850	9075	9075	-	-	-	12412	59075	-
Belgrád	-	913 ¹ / ₂	913 ¹ / ₄	-	-	100575	124862	5941	175
Bukarest	-	321	321	1570	-	353	438 ¹ / ₂	2092 ¹ / ₂	62
Varsó	-	58	58	-	-	6380	7922	377	-
Bécs	2280-2290	7307 ¹ / ₂	7305	-	-	8050	-	475 ¹ / ₂	-
Berlin	3850-3860	12332	12340	-	-	136	16880	80275	-

Száz lej arfolyama: Zürich (utó) 321, Páris 1570, Budapest 353, Bécs 43850, Prága 20925.

Tömegesen elbocsátják munkásaikat a zsilvölgyi szénbányák. Fluerás János volt miniszter, a romániai szociáldemokrata szakszervezetek vezetője, felhívta a munkaügyi minisztérium figyelmét arra a kritikus helyzetre, amelyben a zsilvölgyi, különösen pedig a petroszéni és lónyai szénbányák munkásai vannak. A zsilvölgyi bányatelepek állandóan újabb és újabb munkásokat bocsátanak el, azzal az indoklással, hogy a bányák raktárai tele vannak nagymennyiségű szénnel, amelyet megfelelő piac hiányában és a külföldi szén konkurrenciája miatt nem tudnak értékesíteni. Arra is hivatkoznak a bányavállalatok, hogy a CFR napi szénfogyasztását 400 vagonról 200 vagonra csökkentette, azonkívül pedig legnagyobb baj az, hogy az államvasut több mint 300 millió lejjel tartozik ezeknek a vállalatoknak. I. Georgian munkaügyi vezérfelügyelő, akivel Fluerás tárgyalta, a zsilvölgyi bányák és bányamunkások helyzetét feltárta a miniszter előtt, aki elhatározta, hogy helyszíni vizsgálatot rendel el a Zsilvölgyében, ugyanakkor pedig interveniálni fog a közlekedésügyi minisztériumnál, a CFR-nél és az érdekelt bányavállalatoknál, hogy tegyék lehetővé a jelenlegi munkáslétszám foglalkoztatását.

Beterjesztették a csödbejutott Szerb Takarékpénztár mérlegét. Temesvárról jelentik: A botrányos körülmények között összeomlott Temesvári Szerb Takarékpénztár Rt. csőd-ügyében befejezték a leltározást és a törvényszékhez már be is terjesztették a vagyonbukott pénztárat mérlegét. A mérleg 16 millió lej veszteséget tüntet fel, dr. Lázár esődtömegmondok szerint azonban a tényleges veszteség sokkal nagyobb, körülbelül 70 millió lejt tehet ki. A végleges összeget csak a könyvek alapos felülvizsgálása után lesz lehet megállapítani.

Fióközemet létesít Romániában az amszterdami Korff-kakaógyár. A kakaó világpiacon áremelkedése Romániában is jó konjunktúrát hozott ebben az iparágban és ezt a konjunktúrát a protekcionista vámtarifa fokozottabbá tette. Ezidőszent három kakaó- és kakaóvajgyár működik az országban, amelyek gyártmányaik árát tetszés szerint diktálják a piacon, amelynek összes szükségletét el tudják látni. A vámtarifa miatt azonban a román piacon eddig erősen érdekelt hollandiai Korff-gyár majdnem teljesen kiszorult innen és ez készítette az amszterdami kakaógyárat arra, hogy fióközemet létesítsen Romániában. Az erre vonatkozó tárgyalásokat a Korff-gyár képviselője, Geierham Frigyes most folytatja a

bukaresti Zamfirescu csokoládé-és bombonyárral. Terv szerint az új vállalatban a Karff-gyár az összes gépekkel és szükséges felszerelésekkel vállalva érdekeltséget, míg a Zamfirescu-gyár az építkezési és berendezkedési költségeket viselné. Az új kakaógyár megvalósulása feltétlenül idokolt áversenyt fog előidézni a piacon.

Deficit mutatkozik az ideai rozstermésben. A tavalyi rozsarak hatása alatt, az elmúlt ősszel a buza rovására sokkal több rozst vetettek, mint 1925-ben. Hivatalos becslés szerint az 1926 őszén és 1927 tavaszán rozssal bevetett terület 1 millió 764.260 hektár volt az azelőtti 1 millió 551.567 hektárral szemben, vagyis az idén a bevetett területekben 212.693 hektár plusz mutatkozik, ami körülbelül megfelel annak a különbözletnek, amennyivel kevesebb búzát vetettek be az idén. Ebből a területekből 111.384 hektár jut Erdélyre, vagyis itt a helyzet változatlan. A többletet különösen Beszarábia és a Regát vetették. A bevetett terület nagyságával szemben annál jelentősebb deficit mutatkozik az ideai rozstermésben, amely az 1926. évi 168.494 vagonnal szemben az idén csak 133.107 vagon, vagyis 35.384 vagonnal kevesebb rozst termelt az idén. Az ideai rozstermés megoszlása a következő: a Regátban 85.016, Beszarábiában 63.391, Erdélyben 15.626, Bukovinában 2061 vagon, viszont a tavalyi rozstermés a Regátban a kisebb bevetett terület ellenére is ugyanennyi volt, Beszarábiában hasonlóképpen, Erdélyben 17 ezer 401, Bukovinában pedig 263 vagon volt. A deficit tehát főleg Beszarábiára és a Regátra esik, míg Bukovinában és Erdélyben a hiány nem jelentős. Tekintettel arra, hogy a belföldi szükséglet, amely tavaly 80 ezer 400 vagon telt ki, nem igen fokozódott, az ideai rozstermésből körülbelül 52.707 vagon lesz exportálható.

„FICHET“ francia pénzszekrénygyárat képviseljük, tetszés szerinti kasszákat, páncélszekrényeket szállítunk. Kérjen ajánlatot. — Office Equipment Company — Oradea

Pályázat.

Az orastie izr. hitközség a nagyünnepekre előimádkozót keres. Megfelelő egyének tegyék meg ajánlatukat, Utiköltség csak a meghívottnak térítetik meg.

Az előjáróság

borotva
borotvaszappan
borotvafenő szij
borotvaecset
„UNICUM“ Kun, Cluj,

UNICUM

önborotváló készülék
önborotváló pengék
acélárak
felülmulhatatlanok
Calea Victoriei 2. szám

Nyílttér

E rovatban közöltékért a szerkesztőség semminemű felelősséget nem vállal

Felkérem mindazokat, kik feleségem — szül. Berkovits Fáni — hollétéről tudnak, tudassák velem címét.

Rosenfeld Zsigmond
Cluj, Str. Pata 66.

Dieselmotor

120 HP. Budapest-fegyvergyári, kitűnő állapotban, különféle okok miatt olcsón eladó. Ugyanitt elsőrangú malomgépek is olcsón átadók. — Megkeresések Ing. W. Ungar, Sibiu, Str. R. Maria 37.

10 válogatott könyv

Gyönyörű regények, szindarabok, értékes tanulmányok, Palesztina, Egyiptom részletes leírása az

Uj Kelet könyvsorozatában:

Az olcsó könyvesoportba tartoznak:

- Szabó Imre: Zsidó Almanachja (1927)
- Ignotus: Olvasásközben, tanulmányok
- Dosztojevszkij: A főinquisitor, regény
- Perutz: 9 és 9
- Wilde Oszkár: Az emberi lélek a szocializmusban
- Blicher Clausen: Heine Inga, regény
- Tábori Róbert: A negyvenéves férfi, regény
- Schopenhauer: A szerelem metafizikája
- Zoltán Sándor: Örvény, dráma
- Ben Ami: Palesztina—Egyiptom utmutató.

A szenzációs könyvsorozat a a — portóköltésén kívül — százhusz lej. Megrendelhető levelezőlap útján az Uj Kelet könyvosztályában (Cluj, Strada Baron L. Lop 10.) Kolozsvári olvasóink az Uj Kelet kiadóhivatalában vehetik meg a sorozatot, levél, vagy telefon-rendelésre házhöz küldjük.

Szenzációs könyvujdonság!

H. G. WELLS

A művészetek fejlődése
a legrégibb időktől a mai napig

Ára félbörkötésben 640 lei.

Kapható az Uj Kelet könyvosztályában

Keresünk

megvételre, esetleg
10-essel becserélünk
jó karban levő 13-as

gyorssajtót

Cim a kiadóban

APRÓHIRDETÉSEK

Egyszeri közlésnél egy szó 5 lej, vastagabb betűvel 10 lej. Legkisebb apróhirdetés 50 lej. Álláskeresőknek 30% kedvezmény. Apróhirdetések díja előre fizetendő. Jelítség levelet csak úgy továbbítunk ha portóbélyeg mellékelve van. **Eljegyzési hírek díja 250 lej, előfizetőknek 150 lej.**

Heirat. Ich suche für meine guterzogene, intelligente, geschäftstüchtige Tochter einen anständigen jüdischen Mann (kann auch Witwe sein) der ein tüchtiger Kaufmann, Angestellter oder Beamter sei. Mitgift 300.000 Lei, Möbel und Ausstattung. — Zuschriften unter „Masel“ an die Administration dieses Blattes zu senden 3073

Kellemes tenorhangú előmádkozó főúrnokra ajánljuk. — „Képesített rabbi“ jelige alatt a kiadóba.

Két izr. iskolásleány vagy fiú teljes ellátást kaphat özv. Mendelnél Brassai-utca 27.

Autogarage-nak alkalmas helyiség bérebeadó. Malom-utca 28.

Kellemes bariton hangú talmudista, mint elsőrangú **בעל מופת** állást keres. Lehetőleg nagyobb hitközsegenél. Cim: Hoffmann. Teuteu, jud. Bihor. 3061

40 lejt

kül. jön be postabélyegben és 10 különböző kottát küld az Uj Kelet kiadóhivatala

איך זוכע איינען פאסטען אלס גמרא תום אינד הומש ורשי מלמד האבע פיעלע יאהרען פראקטיצירט אין דיעזען פאך מאן מאגע אנפירן גען אום מינע זיסטען אונד טראגטן בייא ההגות אביד דקוק קארולי מארע. ה"ק היים דוד עלעק.
Dauid Elek Careii-Mari, Fény-ut 31.

Com. bis. izr. autonomă orthodoxă Reghin

קאנקורו
אין אינווערער קולטורגעמינדע ווירד פיר זאמארט געזוכט איין שוים ראשון דער ת"ח ויש מרבים ערסטקלאסטיגער שוחט אינד פארציגליכער בעל תפילה אייט.
רעפּלעקטאנטען דיע קבלות פאן 3 רבנים מפורסמים בעזיטצען וואללען איהרע אפּפּערטע נעכטט אננאבע דעם אלמערס אונד פאמיליענ-צושטאנדעם אן דען געפּערטיגטען פארשטאנד איינווערדען.
ענטשפּרעכענדעם האנאראר 8 ביו 10 מויווענד לייא מאנאטליך אונד אנוועהנליכע נעבענעמאל-מענטע צוגעזיכערט.
רייזשעפעזען ווערדען נור דען בערופענען פּערוועטעט.
רעדן יצו יום כ"ז לח' מנחם אב תרפ"ז לפ"ק.
Moritz Kasztner פראזען
Daniel Fixel נאטאר

Strelitzben végzett elektromérnök, aki harmadik éve a párisi Thomson-Houston műveknél dolgozik, megfelelő állást keres. Levelet „Önálló“ jelíggel küldöb.

Tarbut közelében tanulók koser koszt és lakást kaphatnak. Cim a kiadóban.

Értesítés. Belépő jegyek a feleki-uti temetőbe a helyszínen is kaphatók. — Orth. Chevra Kadisa

Tanonc ellátással felvétetik Fülöp Sándor ékszerésznél, Sibiu, Targul Pestelor 5. 3072

Egy szépen butorozott nagy utcai parkettes szoba a belvárosban fürdőszoba használattal, egy, vagy két fiatal embernek, kosztal is, vagy üresen irodának kiadó azonnalra. Cim a kiadóban.

Egy drb. 12 személyes taxikó vadonat új, jutányos áron eladó. Értekezni Targumures, Iskolau-u. 26. Ott meg is tekinthető.

Butorozott szoba, különbejárattal, azonnal kiadó. Fadrusz János-utca 7.

A belvárosban lakó intelligens zsidó családnál egy vagy két kis iskolásleány vagy fiú, esetleg hivatalnoknál teljes ellátást kaphat. Cim a kiadóban.

Román, angol, francia, német, magyar fordítások. Levelek (cégeknek hónapra), kérvények, periratok, tudományos, műszaki, közgazdasági, irodalmi cikkek stb. Másolások. sokszorosítások. **Dr. Mandel, Strada Ratiu (v. Kötö-u.) 3. Telefon 831.**

Metropoltól félperenyire egy félig kész ház eladó. Értekezni Str. Baron L. Pop 10. sz. Fraternitas-nyomda

SZÍNHÁZ - MŰVÉSZET

MAGYAR SZÍNHÁZ

Heti műsor

Csütörtök: I. Ünnepi nyitány. II. Aranyember. (Ünnepi megnyitóláda, Tóth Elek szerződött tag bemutatkozásával. Poor Lili, Szentgyörgyi föllépésével. Rendes helyárrakkal. Bérlet 1. szám A. Sorozat 1.)
Péntek: Maricza grófnő (Kosáry Emmi vendégjátéka. Kertész Mancsi szerződött tag bemutatkozása. Mérsékeltén emelt helyárrak. Premierbérlet 1 sz. Sorozat 2.)
Szombat: Hollandi menyecske (Kosáry Emmi vendégjátéka. Napi bérlet 1. sz. B. Sorozat 3.)
Vasárnap 5-kor: Obsitos (Réthely Ödön föllépése. Mérsékelt helyárrak. Sorozat 4.)
Vasárnap fél 9-kor: Ezüstsirály (Kosáry Emmi vendégjátéka. Napi bérlet 1. sz. C. Sorozat 5.)
Hétfő: Csárdáskirálynő (Kosáry bucsuföllépése. Napi bérlet 2. sz. A. Sorozat 6.)

A színház őszi ujdonságai

A színház igazgatósága egyelőre csak azoknak az ujdonságoknak címét közli, amiket a külföldi kiadóktól már megvásárolt s így azoknak előadási jogát már törvénytelen megszerezte: Az első prózai ujdonság az Özönviz lesz, Berger amerikai írónak izgalmas, érdekes darabja, amelyet Szabó Imre ültetett át magyar nyelvre. Utána egy igen nagyszerű Zerkovitz-operette következik: A legkisebbik Horváth lány. Még meg nem állapított sorrendben következnek ezután: A világbajnok (Zilahy Lajos új vigjátéka). A husvéti vakáció (Romain Coolus vigjátéka). Az összeesküvők (Der Patriot), Neumann 5 felvonásos drámája, melyet a világ minden nyelvére lefordítottak, magyar nyelvre Kosztolányi Dezső fordította. Boros Amerikában (operette). Fecskefészék (Marischka Granischstaden új operettje) Venin (Beinstein legújabb drámai műve). A királyné (Oszkár Strausz legújabb operettje). Son Mari (Géraldy új darabja). Czarevics (Lehár új operettje). Eunuche (Duvernois-Birabeau új vigjátéka). Edenkert (bohózat). J'amie (Christine új operettje) Tu m'épousera (Vernuil új vigjátéka). Mercenary Mary (angol operette). Biarritzi királynő (Hennequin-Coolus vigjátéka). Mese az írógépről (Szomaházy-Békffy-Lajtay operettje). Madmoi-selle Flute (Berr-Verneuil vigjátéka). Miroir qui fait rire (Marcel Espian vigjátéka). Dans sa candeur naive (Deval vigjátéka). Isteni hazugság (Weber-Schultz új operettje). Bon garçon (Yvain új operettje). Zenélő óra (Harsányi Zsolt vigjátéka). A levél (Maugham új drámája). A három király (Yvain és Harsányi új operettje). A külváros (Fritz Langer világhírű ujdonsága a Broadway (angol dráma). Természetes, hogy ez nem végleges és nem teljes sora az előadásra kerülő új daraboknak. Csak izelítő, az eddig megszerzett ujdonságok névsora. Az évad végleges munkatervét, mely sokkal gazdagabb lesz, rövid idő múlva fogja ismertetni az igazgatóság.

Csütörtök esti ünnepi megnyitóláda. Az újalakított magyar színház évadnyitóláda csütörtökön este fél 9-kor lesz. A zenekar ünnepi nyitánya után Jókai Mór Aranyembere kerül színpadra, a címszerepben Tóth Elekkel, a kinek ez lesz a bemutatkozása. Poor Lili Szentgyörgyi István, Laczkó Aranka, Miklóssy Margit, Marosi Gizi, Székelyhidy Adrienne, Kemény László, Hoykó Ferenc Izsó Miklós fogják a többi szerepet játszani. A megnyitóláda rendezés helyárrakon válthatók a jegyek a színház pénztáránál.

A Kosáry-esték. Pénteken este kezdi meg négy estére terjedő vendégjátékát a leghíresebb magyar operette-primadonna Kosáry Emmi, a kit éppen a múlt hetekben hívtak meg Párisba, hogy a Csárdáskirálynő címszerepét ott kreálja. Tudnivaló, hogy Berlinben, Bécsben, Budapesten is a Csárdáskirálynő címszerepét Kosáry Emmi kreálta. Kosáry Emmi pénteken a Maricza grófnő-ben, szombaton a Hollandi menyecskeben, vasárnap az Ezüstsirály-ban és hétfőn a Csárdáskirálynő-ben fog föllépni. Mind a négy előadásra árusítja már a pénztár a jegyeket.

Nyulszőr- és filc-kalapok
uj kreációk legolesobbán kaphatók az „IDEAL“-ban
C. Reg. Ferd. No 8. (Wesselényi - utca)

Magyar nyelven

újonnan megjelent könyvek

Apponyi Albert: Emlékirataim	707
Dormándy: Sólomadar	183
Erdős Renée: Borsó hercegnő	108
Csehov: Kisrététes éjjel	115
— A vizsgálóbíró	144
Fodor László: Márciusi éjszaka	102
Galsworthy: Testvériség	115
Gyakorlati gazdalexikon, 2 kötet, yásonkötésben	1632
Jókai Mór: Kőszívű ember tiai (I-II)	544
— Névtelen vár (I-II)	408
Karinthy Frigyes: Notes	72
— Színház	225
Herman Keyserling: Könyv a házasságról	680
Kropotkin: Kőlesönös segítség	201
Jack London: Az óceán meséi	115
Molnár Géza: A kerékpározás könyve	136
Orczy Emma: Megfizetek	180
Pálffyné Gulácsi Irén: Fekete völegények (I-III)	360
Szép Ernő: Valentine	144
— Verőfény	144
Szomorú Dezső: Levelek egy barátnőhöz	224

Német nyelvű ujdonságok

(Kötve)

Stefan Zweig: Verwirrung der Gefühle	300
A. Schnitzler: Spiel im Morgengraun..	220
R. Filip Müller: Der unbekante Tolstoj	380
Wassermann: Der Aufruhr	220
Galsworthy: Der silberne Löffel	270
H. Hesse: Der Steppenwolf	300
R. Filip Müller: Lenin und Gandhi..	520
Geist und Gesichte des Bolszewismus	1280

Kaphatók: az UJ KELET könyvosztályában

Gyermekének

könyvet vegyen vizsgáló ajándéku. 10 zsidótárgyu könyvet 120 lejért.

Dániel könyve magyar fordításban. — Kiss József regénye: Jokli. — Zengő hárfá, (verses könyv). — Sokolov: Uj zsidó. — Panet: Utazásom a Szentföldön. — Marton: A zsidó nemzet Erdélyben. — Kabbalisták és csodatevők. — Gorelik: Cion és gólusz. — Palesztinai utmutató. — Tóra és cionizmus.
Leszállított áron kaphatja a következőket:
Heine: Bacharachi rabbi (75 lei helyett) 55
Fürth M.: Gyuri gróf (mesék és elbeszélések zsidógyermeknek részére (75 helyett) 55
Silbermann: Egy zsidó gyermek története (80 lej helyett)..... 50
Az olcsó könyvesoport és a három leszállított áru könyv együttes ára 260 lej és portóköltség.
Megrendelhető: Uj Kelet könyvosztályában

Hornyolt és hódfarku cserepet
legjutányosabb árban prompt szállítása ajánl
Kolozsvári Agyag- és Kőipari Rt.
Cluj, Piața Unirii 20

S erkesztős hivatal és ...
Kaj-Kolozsvár ...
Pop (Brassa ...
Telefo ...
szerk. és kia ...
9-77
N. Sz. —
száma ...
vác ...
restben is ...
1927 augusztus

cionizmus
(Bázel, világ minden Svájc állam jubilaris cion a két hétre tusok és vez vezet elnöke Utána Nachgok és testü gresszusi eln Haamról, a állandó vála

Kedden est pélyes külsőség nista világkong azonban vasár kell számítani, A kongresszusi ezelőtt megkezd és különböző o jánnek-mennek, tálnak, vitatkoz tot vizsgálják. Bázel uccáin a érdeklődők és a éreznek magukú musert. Weizma söbb jönnek Bá a kongresszusi tudvalevőleg ké a napokban: a Zürichben és a Zürichben is ő készülni a két lére. A cionis ujságíró is már Bázelbe érkezett ujságírószereg elő már előre gyűjt a nevezetesebb kongresszusi épít tenek fel, szóval kongresszusi tud

Az igazi ko a parlamenti él szokott lezajlani alig lé. eng valak látni, akik még jönni a kongress Hallgatagon, de nak a kongressz munka folyik. kongresszusi élet „szakértőinek“ se A mindentudók másikkba húzódn hogy milyen be szusi terem, ha a széles széksorol pedig a szűkebbi kinek van valam tetében. Az egy szélességben, han a másik azt szere kat eltávolítanak tiltakoznak ellen nek feldiszíteni a szeretnének. Szer konferenciának, javasolnának. Azt virágot óhajtanak